

Diru Teoria Modernoa (DTM)

1. Diru Teoria Modernoa (DTM)

Diru teoria modernoa (ingelesezko *Modern Money Theory*, MMT) erabiliko dugu hemendik aurrera sistema finantzarioa (hala mundu globalean nola Europan) analizatzeko. DTMren zenbait ezaugarri ezagunak ditugu¹.

Hona hemen erreferentzia batzuk:

- a) Autore edo teorialaririk garrantzitsuenak: Randall Wray², Willian (Bill) Mitchell³ eta Warren Mosler⁴.
- b) Libururik garrantzitsuenak: *Understanding Modern Money*⁵; *Full Employment Abandoned*⁶; *The 7 Deadly Innocent Frauds of Economic Policy*⁷.
- c) Web guneak⁸.

1 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/diru-teoria-modernoaren-funtsa>.

2 Ikus <http://cas.umkc.edu/econ/economics/faculty/wray/raymain.html>.

3 Ikus http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?page_id=2.

4 Ikus <http://moslereconomics.com/about/>.

5 Ikus <http://www.amazon.com/Understanding-Modern-Money-Employment-Stability/dp/1840640073>.

6 Ikus http://www.e-elgar.co.uk/Bookentry_Main.lasso?id=1188.

7 Ikus <http://moslereconomics.com/2009/12/10/7-deadly-innocent-frauds/>.

8 a) Teoria bera: <http://www.moslereconomics.com/wp-content/graphs/2010/08/MMT-Scott-Fullwiler.doc>; <http://agonist.org/bolo/20100426/modern-monetary-theory-an-overview>;

<http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=8117> eta <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=7591>; halaber,

ikus *Modern Monetary System*, in <http://moslereconomics.com/2010/08/31/press-release-2/>; b) Diruaren

hierarkia, Minsky-ren ildotik: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=96845; c) Finantzatzen ote

dute zergek eta bonoek gobernu-gastua?: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=115128;

“Zergapetzeak eta bono-salmenatak ez dira gai gobernu-gastua finantzatzeko. Gaur egungo gobernuak beren

gastu guztia finantzatzen dute diruaren sormen zuzenaren bidez. Ezaugarri honek politika fiskalarako eta

politika monetariorako aparteko eraginak dauzka” (ikus

http://e1.newcastle.edu.au/coffee/education/public_lectures/Macro_Lecture_3_May_27_2009/Global_financial_crisis_lecture_3.pdf);

d) Halaber, gehigarri gisa, ikus honako lan hauek:

<http://moslereconomics.com/mandatory-readings/what-is-money/>; <http://moslereconomics.com/mandatory-readings/full-employment-and-price-stability/>;

<http://moslereconomics.com/2009/02/20/galbraithwraymosler-submission-for-february-25/>;

<http://moslereconomics.com/mandatory-readings/soft-currency-economics/>;

http://www.chaostheorien.de/interviews/-/asset_publisher/rAD9/content/defining-the-modern-monetary-theory?redirect=%2Finterviews;

<http://moslereconomics.com/2010/09/23/what-policies-for-global-prosperity/>;

e) baita hauek ere: <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=11218>;

<http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=332>; <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=352>;

<http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=381>; <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=7591>; f) Hona

Wray-ren lan batzuk: <http://neweconomicperspectives.blogspot.com/search/label/L.%20Randall%20Wray>. Eta

haren azkenetako lana: http://www.levyinstitute.org/pubs/wp_656.pdf. Oro har, ikus

http://mmtwiki.org/wiki/Main_Page.

2. DTMz jakin nahi zenuen ia guztia...

Hona hemen Diru Teoria Modernoan murgiltzen diren autorerik garrantzitsuenak gobernuaren zereginaz eta defizitari buruz jendartean beren ekarpenak aurkeztuz.

(1) Sostengarritasun fiskala, sarrera⁹.

(2) Bill Mitchell: Zer ote da sostengarritasun fiskala?¹⁰

(3) Stephanie Kelton: Beraien monetan subiranoak diren gobernuak ba ote daukate gastu murrizketarik?¹¹

(4) Warren Mosler: Defizita, zorra, ... eta gobernuaren politika ekonomikoa¹².

(5) Marshall Auerback: inflazioa eta hyper-inflazioa¹³.

(6) Randall Wray eta Pavlina Tcherneva: Sostengarritasun fiskalerako politika proposamenak¹⁴.

Gehigarri gisa:

(7) James K. Galbraith: Defiziten alde¹⁵.

Paul Krugman-ek segitzen du Diru Teoria Modernoa ulertu barik¹⁶, nahiz eta afera aspaldian sakonki adierazita egon¹⁷, oso era pedagogiko batez¹⁸.

3. DTM, hasiberrientzat

Diru teoria modernoaren zenbait ezaugarri ezagunak ditugu jadanik¹⁹.

9 Ikus <http://www.netrootsmass.net/fiscal-sustainability-teach-in-and-counter-conference/>.

10 Ikus <http://www.netrootsmass.net/fiscal-sustainability-teach-in-and-counter-conference/bill-mitchell-what-is-fiscal-sustainability/>.

11 Ikus <http://www.netrootsmass.net/fiscal-sustainability-teach-in-and-counter-conference/stephanie-kelton-are-there-spending-constraints-on-governments-sovereign-in-their-currency/>.

12 Ikus <http://www.netrootsmass.net/fiscal-sustainability-teach-in-and-counter-conference/warren-mosler-the-deficit-the-debt-the-debt-to-gdp-ratio-the-grandchildren-and-government-economic-policy/>.

13 Ikus <http://www.netrootsmass.net/fiscal-sustainability-teach-in-and-counter-conference/marshall-auerback-inflation-and-hyper-inflation/>.

14 Ikus <http://www.netrootsmass.net/fiscal-sustainability-teach-in-and-counter-conference/pavlina-tcherneva-l-randall-wray-policy-proposals-for-fiscal-sustainability/>.

15 Ikus <http://www.thenation.com/article/defense-deficits>.

16 Ikus <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=13970> eta <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=14238>.

17 Ikus <http://e1.newcastle.edu.au/coffee/pubs/wp/2004/04-13.pdf>,

<http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=6891>, eta

<http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=9343>.

18 Ikus <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=6617>, <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=6624>.

<http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=7446> eta <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=7958>.

Hona hemen edozein herrialde subiranoz jakin behar dena eta, ondorioz, berak egin behar duena:

(1) Banku zentralak zuzenki Gobernuaren zorra eros dezake beti, eta horrela gastu publikoa erraztu, bono merkatura jo gabe.

(2) Monetak atzerritar truke merkatuetan libreki flotatzen du.

(3) Gobernuak ez du beharrezkoa maileguz hartzea atzerritar monetetan.

(4) Edozein herrialde subiranok ez du inolako solbentzia arriskurik.

Hala ere, horrek ez du esan nahi arazo guztiak konponduta daudela. Izan ere, herrialde askok langabezia-tasa handiak dituzte eta beste batzuek zereginik gabeko ahalmen produktiboa. Herrialde horien gobernuak fiskalki arduragabe dira, zeren beraiek ahalmena baitaude erabili gabeko baliabide horiek produkzioan martxan jartzeko²⁰.

Mitchell-en iritziz, gobernu federal baten gastuetan mugapen fiskalik ez egoteak ez du esan nahi gobernuak ez duela kezkatu egin behar bere defizitaren tamainaz. Haren hitzez, *"I would never advocate unlimited deficits."* Defiziten (edo soberakinen) tamaina merkatuak determinatuko du, ez-gobernuko sektoreak, aurrezki netoaren desioaren bidez. Baliteke hori ados ez egotea enplegu osoarekin; beraz, gobernuaren erantzukizuna da zergapetze/gastatze hori maila egokian segurtatzea, berdintasun hori enplegu osoarekin gauzatzen dela bermatzearen.

Izan ere, transakzio korronteen sumak zero berdintzen duenez, hiru sektoreen balantzea honela idatz daiteke²¹:

$$(A - I) = (G - Z) + (E - i).$$

Alegia, aurrezki pribatu totalak (A) hauexek berdintzen ditu: barne inbertsio pribatua (I) gehi defizit publikoa (gastuak, G, ken zergak, Z) gehi esportazio netoak (esportazioak, E, ken inportazioak, i).

Hortaz, kanpo defizit batek ($E - i < 0$) superabit publiko bat ($G - Z < 0$) berdintzen duenean, defizit pribatu batek egon behar du. (Denboran zehar gastu pribatuak iraun dezake kanpoko sektorearen aurrezki netoak erabiliz; orduan, prozesu horretan sektore pribatua gero eta zordunago bilakatzen da.)

Alderantziz, kanpoko superabita dagonean, balantza publikoa (aurrekontua) superabitean egon daiteke, barne sektore pribatuari aurrezte ahalbidetuz.

19 Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/diru-teoria-modernoaren-funtsa> eta <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/diru-teoria-modernoa-dtm>.

20 Ikus <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=332>, <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=352> eta <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=381>. Halaber, irakur <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=2905>, <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=2916> eta <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=2943>.

21 Ikus <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=4870>.

Baina aurrezki pribatuak sendo direnean (eta kanpo superabita gainditzen duenean) orduan defizit publiko batek (aurrekontu) egon behar du, hazkunde ekonomikoa sostengatzeko.

Aipatutakoa da *ekonomia mistoaren* funtsa. Ez da iritzi edo interpretazio bat, kontabilitate hutsari dagokion analisia baizik.

Hortaz, sektore pribatuaren maileguz hartze netoak aktibo finantzarioen eskuratze netoa (aurrezki pribatua ken inbertsioa) ken ordainketa-balantza superabita (edo plus defizita) berdintzen du.

Gobernuak defizit gastutik alde egiten duen heinean, sektore pribatuaren zor maila igotzen da. Hauxe da bizi dugun aro neoliberalaren ezaugarritako bat.

Arrazoia argi dago. Kausalitatea politika fiskaletik sektore pribatura doa: gainontzeko munduko kontuarekiko eragina oso astiro aldatzen den bitartean, politika fiskalak berehala erantzuten die gastuei eta zergapetzei buruzko gobernuaren erabakiei. Gastu eta zergapetze horien kantitateek eta kalitateek definitzen dute gobernu horren jarrera soziala, horren ezkerreko ala eskuineko jokaera.

Ekonomia mistoa edozein gobernuak erabiltzen du. Beraz, ez dagokio ezkerreko gobernuari ala eskuineko gobernuari. Ezkerreko eta eskuineko *labela* gastu publikoetan eta zergapetze motetan azaltzen dira.

Beste aldetik, interes-tasei dagokienez, beroriek banku zentralek jarri dituzte azken ehun urte, batez ere monetaren atzerritar truke-tasak egonkortzeko. Hala ere, 1990ko hamarkadatik, banku zentralek diru-merkatua kredituz bete zuten interes-tasak jaisteko, eta, beraz, merkatu-prezioa eta aktibo, bono eta higiezin errealeen tasa-kapitalizazioa puzteko. Hyman Minsky-k egoera horri finantza-zikloen Ponzi fasea deitu zion non bankariak, zorren merkatariak izanik, batez ere, eskuratzen dituzten aktiboekin eta merkatuan saltzen dituzten pasiboekin jolasten ari baitira²² etengabe.

4. Mosler eta Hudson-en arteko eztabaida

Eztabaida Hudson-en *Dollar Hegemony and the Rise of China* artikulua inguruan da²³. Hudson-en iritziz, "Orain AEBetako Altxor Publikoak 4×10^{12} dolar zor dizkie atzerritar banku zentralei."

Mosler-ek dioenez, Fed-ren betebeharrak bakarrik azaltzen da Altxor Publikoko bono horiek (4×10^{12}) epemuga eguneratzen direnean, ordainkizun bilakatzen direnean. Fed-ek banku zentralaren bonoen kontua kargatu egiten du Fed-en eta banku zentralaren erreserba-kontua abonatu egiten du Fed-en. Ez dago beste ezer gehiagorik egiteko.

22 Ikus *The Financial Instability Hypothesis*, <http://www.levyinstitute.org/pubs/wp74.pdf>.

23 Ikus <http://michael-hudson.com/2010/07/dollar-hegemony-and-the-rise-of-china>.

Hudson-ek: *“Banku zentral gehienek beren truke tasak baxu edukitzen dituzte beren dolar sarrerek birziklatuz AEBetako Altxor Publikoko IOU-ak erosteko.”* Baina Mosler-ek: Erosten dituztenak AEBetako finantza-aktiboak dira, Altxor Publikoko bonoak bezala, eta haiengatik ordaintzen dute beren moneta propioan.

Hudson-ek gaineratzen duenez, *“birziklatze horrek ahalbidetzen die AEBei beren atzerriko gastu militarra eta beren barneko aurrekontu defizita finantzatzeko 1950etik. Hortaz, Europak eta Asiak beren atzerritar truke mozkinak erabili dituzte polo bakarra den AEBetako base militarrek finantzatzeko...”*

Mosler-ek, aldiz: AEBetako dolar-gastua ez dute sarrerek mugatzen. Banku zentralak AEBetako dolarrak erosten ditu beren esportazio-industriak babesteko, beren makroekonomien kaltetan. Mosler-en iritziz, AEBetako 4×10^{12} dolarreko kanpo zorra dolarretan da nominatua, ez atzerriko monetan. Hortaz, ez dago inolako arazorik ordaintzeko. (Alderantziz, atzerriko monetan nominatua izan balitz, AEBek arazo izango lukete.)

Are gehiago, dolarren atzerritar birziklatzeak AEBetako Altxor Publikoko bonoetan ez dauka inongo zerikusirik AEBek beren inperialismoa finantzatzeko, zeren AEBek nahi duten beste moneta kopuru jaulki baitezakete. Izan ere, AEBetako gobernu-gastu guztia *‘banku kontuetan zenbakiak markatuz’* lortzen da, aspaldian ez dena Bernanke-k argitu zuen moduan²⁴. Beraz, Hudson-ek ez dauka arrazoirik, birziklaturiko dolarrek ez baitituzte AEBetako atzerriko abenturak finantzatzen.

Ordainketa-balantzaren kontuei dagokienez, hona hemen bien arteko elkarriketa.

Hudson-en aburuz, atzerritarrek ez badituzte beren dolarrak birziklatzen AEBetako tituluak erosiz, orduan beraien monetak altxatuko dira. Mosler-en iritziz, kausatze prozesua pixka bat desberdina da. Hasten da AEBei ondasun edo zerbitzu bat saltzearekin, atzerritar konpainia dolarretan ordaindua izanik. Ordainketa hori kreditu bat da AEBetako banku-kontu bati dagokiona, beraien izenean, zuzenki edo zeharka. Normalean, konpainia horrek gero dolar horiek salduko lituzke bere moneta propioak lortzearren, moneta propioaren obligazio lokalak betetzeko. Haren balantze-orria normalki moneta propioan dago, non atzerritar monetaren jabetzak espekulatiboak kontsideratuko bailirateke. Dolar horien salmentak moneta propioaren altxatzea kausatzen du. Baldin eta banku zentralak ez badu nahi bere moneta propioa altxatzea, berak erosiko ditu dolarrak eta beraiek eduki bere Fed-eko kontuan. Hortaz, atzerritar bankuek dolarrak erosten dituzte beren truke tasak baxu edukitzeko. Haiak uste dute hori beharrezkoa dela beren esportatzaileak lehiakorrak izateko, eta ondorioz, beren esportazio-sektorean langabezia alboratzeko.

24 Ikus <http://future-liberty.blogspot.com/2010/05/truth-about-federal-spending.html>.

Mosler-ek dioenez, normalki atzerritar banku zentralak bere Altxor Publikoko tituluak AEBetako Altxor Publikotik erosten ditu dolarren bidez, zeintzuk merkatuan jadanik erosi baititu. Ez ditu egiten atzerritar transakzioak AEBetako Altxor Publikoarekin. Atzerritar banku zentralek ez dituzte AEBetako Altxor Publikoko tituluak moneta propioan.

Izan ere, banku zentralek dolarrak erosten dituzte beren esportazio industriak babesteko, eta hori egiten dute beren makroekonomien konturako. Transakzio horiek egitean, atzerritar herrialdeak ongi ezagutzen du zer nolako terminoetan eta baldintzetan arituko den, berak ondasun errealek eta zerbitzuak AEBei saltzen dizkienean, Fed-eko dolar balantzaren trukean.

Atzerritar banku zentralen dolarrak ez dira birziklatzen AEBetako aurrekontu federalaren defizita finantzatzeko, Hudson-ek uste duen bezala. Kasu, AEBetako sektore militarrek gastatzen duenean, ondasun errealek eta zerbitzuak erosten dizkie saltzaileei merkatu-prezioetan. Munduko herrialde askotan gauzatzen dira eragiketa horiek eta herrialde gehienek ez dituzte Banku Zentralen metaturiko dolar-balantzak. Sektore militarrek gastatzen du gainontzeko gobernu-sektoreek egiten duten antzera –Fed-i esanez saltzailearen Fed-eko kide bankuko (edo dagokioneko) kontua kreditatuz-.

Egia esan, atzerritar sektoreak dolar aktibo finantzarioak metatzeko desioak ahalbidetzen du gobernu-defizita handiagoa izatea, baina ‘inflazioa’ sorrarazi gabe.

Paul Krugman Nobel saridunak ez du ulertzen prozesu hori²⁵. Esportazioak kostu errealek izanik eta inportazioak onura errealek, AEBek aparteko abantailak lortzen dituzte merkataritza defizitetik. Hori dela eta, gainontzeko herrialdeek AEBei esportatzen dizkietenean, hori egiten dute beren makroekonomien konturako.

Hortxe dago desberdintasuna: AEBen defizita AEBentzako onuragarria den bitartean, gainontzeko herrialdeen esportazioa herrialde horien kalterako da.

5. DTM Irlandan: zorraren eta austeritatearen aurkako irtenbideak

DTMk erabat subiranoa den estatu baten diru sormena eta kudeaketa deskribatzen du. Halaber, DTM interesgarria da Europako Banku Zentralarekin (EBZ) negoziatzeko estrategia formulatzearren, zorraren krisiari aurre egiteko²⁶.

DTMk dio EBZk moneta (likidezia) jaulki dezakeela inolako kosturekin beretzat, Europar Batasuneko (EB) banku zentral desberdinentzat, ezta EBko herrialde ezberdinetako ekonomiarentzat ere. Izan ere, EBZk likidezia hornitzen du soilik bankuetako kontuetan kreditatuz, aktibo baliagarrien inongo trukerik gabe.

25 Ikus <http://my.firedoglake.com/selise/2011/03/26/paul-krugman-gets-it-wrong%E2%80%A6-again/>. Halaber, ikus <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=13970> eta

<http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=14238>.

26 Ikus http://www.finfacts.ie/irishfinancenews/article_1022233.shtml.

DTM-ren arabera, banku zentral (BZ) bat ez du behar kezkatu gobernu subiranoaren defizit kontuak. Beraren zorra ez da familia baten, negozio baten edo merkataritza banku baten zorra bezalakoa. BZ batek inflazioari, diru sormenari eta zergapetze mailei kasu egin behar die, ez besterik. (Kasu, zergapetzeak dirua deuseztatzen du – zirkulaziotik kenduz -, zergak ordaintzeko soilik moneta nazionala onartua den heinean.)

Behin ulertuz gero BZ batek dirua jaulki dezakeela inolako arriskurik gabe (eta kapital eta interesak ordaindu barik), eta lehendabizi bono merkatuan ez duela behar maileguz hartu edo zergapetzea ez duela areagotu, orduan jardunbide aukera berriak irekitzen dira langabeziari eta inflazioari aurre egiteko.

Are gehiago, DTMk gogora ekartzen du bankuei likidezia eskuragarria egin gabe, EBZk, era seguruagoz, dirua zuzenki EBko herrialdetako gobernu kideei eman diezaikeela. Kasurako, EBko estatu kideen egungo zorrak kitatzeko, *per capita*-ko oinarrian, BPGaren %10ko txeke metaforiko bat luza diezaike, bat bateko eta urteko banaketetarako. Era berean eta denbora berean, defizit nazional maila nahiko altuak behartu diezazkieke, nahi den eskari agregatuaren maila lortzeko asmoarekin.

Modu berean, behin onartuz gero ez-gobernuko diru guztia (hots banku-dirua) pasiboak parekatzen duela, orduan segitzen du ezen sektore pribatuak aurrezki netoa izateko, gobernuak zor netoan egon behar duela. (Gobernu subirano batek ez ditu behar bonoak saldu dirua jasotzeko; hala ere, DTMk esaten digu, mailaren batean gobernuak horixe egin behar duela, bere herritarrei interes seguruko aurrezki baliabideak hornitzeko.)

Beste aldetik, DTMko ekonomialariek enplegua bermatzeko politika bultzatzen dute, alegia, gobernuak *employer of last resort* gisa aritu behar izatea. Enplegu berme hori, oinarrizko soldataren truke, lan egin nahi duten herritar guztiei gobernuak luzaturiko lan eskaintza da.

DTMren ildoko zenbait ekonomialarik proposatzen dute Irlandarako (edo EBko beste edozein herrialdetarako), EBZk zuzenki *Enplegu Bermatzeko Programa* bat finantzatu ahal izatea. Eta baldin eta, horretarako, EBn akordio orokorra lortzen ez bada, EBko herrialde bateko gobernuak *Enpleguaren Bermea* finantzatzea, EBZk jaulkitako eta herrialde horri esleitutako likideziaren bidez.

Hona hemen DTMren inguruan Irlandan emandako hitzaldiak:

(a) William Black-en aurkezpena²⁷

(b) Stephanie Kelton-en hitzaldia²⁸

(c) Sinéad Pentony-ren aurkezpena, pentsio politikari buruz²⁹

27 Ikus <http://www.tascnet.ie/upload/file/William%20Black.ppt>.

28 Ikus <http://www.tascnet.ie/upload/file/Stephanie%20Kelton%20final.ppt>.

(d) Tom McDonnell-en aurkezpena, modelo fiskal berriaz³⁰

(e) Michael Taft-en hitzaldia, inbertsioei buruz³¹

(f) Randall Wray-ren aurkezpena, enpleguaren bermeari buruz³²

6. M-M' vs M-C-M'

Marxista askok ez dute ulertzen zorraren zama ez dela mozkin handiak islatzen dituen kapitalaren metaketa. Zorrak metatu daitezke -hartzekodunen 'aurrezkiak' bilakatuz- inongo mozkinik gabe.

Baldin eta zor guztiek existitzen den superabit bat islatuko balute, orduan nolabait ordainduak izango lirateke. Baina zor asko ezin dira ordaindu.

Finantza sistema produkzio-eta-kontsumo ekonomiatik deslotuta dago. Autonomia da.

Marxista askotxok uste dute finantza-krisiak inbertso aukeren ginetiko 'kapital metapena' irudikatzen duela, soldatapeko lan-indarrari enplegatzaileek bereganatutako mozkinak direla eta. Haien zat produkzio esferan kapitalaren gain-metaketa dago. Azkenean finantza kapital guztia - eta haren interes errenta- soldatapeko lan-indarretik dator.

Baina Marxek argi bereizi zituen M-M' eta M-C-M'.

Zor gehienek ez dute suposatzen lehendik produkzio-eta-kontsumo ekonomia 'errealetik' ateratako superabita behar dela. Esan bezala, gaurko finantza sistema autonomia da produkzio 'errealetik'. Gaur egun zorra modu berezi batez sortzen da konputagailuen teklatuetatik. Behin zorra egonik, interesak metatu egiten dira.

Kasurako, Europar Batasunak bere zordun kideekiko harremanak ez dio ia ezer ekarri superabit ekonomikoari. Alderantziz baizik, Alemaniako, Austriako eta Frantziako bankarien aldetik, jarrera erabat harraparia izan da. Greziari eta Irlandari emandako diru laguntza bide bat izan da bankari horiei oso gaizki joan zaizkien maileguak osorik garbitzeko. Maileguak, gehien batez, konputagailuen teklatueta sortu izan dira; beste aldetik, deribatiben kasuetan jolas hutsak izan dira. (Jolas horiek ez dute behar inolako superabitik.)

Laburbilduz, zorra aire finetik sortua da³³.

29 Ikus [www.tascnet.ie/upload/file/Sinéad%20Pentony%20reformat\(1\).ppt](http://www.tascnet.ie/upload/file/Sinéad%20Pentony%20reformat(1).ppt).

30 Ikus www.tascnet.ie/upload/file/Tom%20McDonnell%20090511%20reformat.ppt.

31 Ikus www.tascnet.ie/upload/file/Michael%20Taft%20090511.ppt.

32 Ikus www.tascnet.ie/upload/file/Randall%20Wray%20090511.ppt.

33 **DEBT IS CREATED OUT OF THIN AIR:** Dirk J Bezemer-ek dioenez, *"The single most important misunderstanding about money, credit and debt is that they must, necessarily, be linked to real-sector value-added or to one of its components (wages or profit). As if banks can only create a loan if a firm or household will use it in real-sector transactions. There is no such condition. Banks can lend and thereby increase the economy's*

Ezelako superabirik izan gabe, zorrak azaltzen dira: ordaindu gabeko faktura bat zor bilakatzen da, ordaindu gabeko hipoteka batek interesak metatzen ditu, gero kuotak, isunak eta dagozkion zamak datoz. Hirugarren Munduko zor gehienek interesa metatuak islatzen dituzte – ez halabeharrezko interes ez ordainduak, baizik eta banku mailegu berriak, zordunei interesak ordaintzen ahalbideratzeko. Hyman Minski-k finantza zikloen Ponzi estadia deitu zion egoera horri³⁴.

Ponzi egoera honetan eta Europar Batasunari dagokionez, Europako Banku Zentralak (EBZ) Irlandako, Greziako, Portugaleko eta Espainiako gobernuek ('zergadunek') erantzukizun osoa har dezaten nahi du, mailegu txarrak eta bankuen arduragabeko espekulazioa transakzio 'onak' bilakatzeko; horrela, egoera horietan bere fortunak eta kredituak jarri zituzten aberatsak eta inbertsiogile instituzionalak salbatuak izan daitezen, inolako galerarik hartu gabe.

Ortodoxiak dioenez, azaltzen den pobrezia soilik piramide ekonomikoaren gaineko finantza-fortunatik 'kanpoko' arazoa da (sic).

Heterodoxiak badauka non ikas. Hona hemen, Randall Wray-ren eskutik, diru teoria modernoa ikasi nahi dutenentzako aparteko sarrera bat, astero azalduko dena eta urte bete iraungo duena³⁵.

debt overhead in complete independence of the real-sector growth, or wages, or profit. In fact, they have been doing so for a long time now. Since the 1970s, US bank lending to the US real sector has grown in tandem with the economy, but the volume of all other bank loans has multiplied, without apparent link to the economy's dynamics.

No theory missing this basic fact will help us understand the relation between finance and the economy. There is NO necessity why the debt burden is an accumulation of capital representing high profits (causing under-consumption), it is NOT the sum of previous economic surpluses, NOR a reflection of land rent, and least of all is the growth in loans explained as a reward for hard work and innovation. Attempting to make these linkages, though tempting, leads us unto a theoretical dead alley."

34 Ikus <http://www.levyinstitute.org/pubs/wp74.pdf>.

35 Ikus <http://neweconomicperspectives.blogspot.com/p/modern-money-primer-under-construction.html>.